

Rödl & Partner

Echo

Data: 25.04.2025

Dotyczy: [Rzeczpospolita](#)

KIEDY EGZEKUCJA PRZECIWKO SPÓŁCE JEST BEZSKUTECZNA

Wykazanie bezskuteczności egzekucji przeciwko spółce wymaga co do zasady wszczęcia egzekucji z całości majątku spółki. Pominięcie niektórych składników majątku nie zwalnia jednak członka zarządu z odpowiedzialności za zobowiązania spółki.

Członek zarządu jest wolny od tej odpowiedzialności, jeżeli wykaże, że egzekucja z pominiętych składników majątku mogła przynieść realny skutek. Tak brzmi teza postanowienia Sądu Najwyższego – Izby Cywilnej z 13 grudnia 2024 r., sygn. akt I CSK 429/24.

STAN FAKTYCZNY

W niniejszej sprawie powódka, będąca wierzycielem spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, wobec bezskuteczności egzekucji przeciwko tej spółce, wniosła powództwo o zapłatę wobec pozwanej, korzystając z możliwości dochodzenia odpowiedzialności od członka zarządu na podstawie art. 299 § 1 kodeksu spółek handlowych (KSH). Pozwana wskazała, że skierowanie egzekucji do pominiętych przez powódkę składników majątkowych spółki mogło uczynić egzekucję przeciwko spółce efektywną. Sąd rejonowy uznał twierdzenia pozwanej za udowodnione i tym samym stwierdził brak podstaw do kierowania egzekucji przez powódkę względem pozwanej, zamiast spółki.

Odmienne stanowisko zajął sąd okręgowy jako sąd drugiej instancji, w którego ocenie pozwana nie udowodniła możliwości realnego zaspokojenia się ze składników majątkowych spółki, do których powódka pierwotnie nie skierowała egzekucji.

Pozwana złożyła skargę kasacyjną od wyroku sądu drugiej instancji, powołując się na oczywiście uzasadniony zarzut – naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 299 § 1 KSH.

ORZECZENIE SĄDU NAJWYŻSZEGO

Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej pozwanej do rozpoznania, stwierdzając, że skarga nie była oczywiście uzasadniona. Art. 299 § 1 KSH stanowi, że jeżeli egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, członkowie zarządu odpowiadają solidarnie za jej zobowiązania.

SN powołał się na dotychczasowe orzecznictwo i wskazał, że wykazanie bezskuteczności egzekucji przeciwko spółce wymaga co do zasady wszczęcia egzekucji z całości majątku spółki. Pominięcie niektórych składników majątku nie zwalnia jednak per se członka zarządu z ponoszenia odpowiedzialności za zobowiązania spółki. Członek zarządu jest wolny od tej odpowiedzialności, jeżeli wykaże, że egzekucja z pominiętych składników majątku mogła przynieść realny skutek.

Do oceny możliwości zaspokojenia się z przedmiotów majątkowych, które nie zostały objęte egzekucją, kluczowe będzie z jednej strony oszacowanie wartości tych składników

majątkowych przez biegłego, a z drugiej strony ustalenie realnej szansy wymuszonego zbycia pominiętego składnika majątku za określoną cenę. Sąd powinien dokonać tych ustaleń w świetle zgromadzonych w sprawie dowodów oraz zasad doświadczenia życiowego i logiki.

W opinii SN uchybienia zarzucane przez pozwaną sądowi okręgowemu nie stanowiły wystarczającej podstawy do wniesienia skargi kasacyjnej.

KOMENTARZ AUTORKI

W praktyce mogą pojawić się sytuacje, w których wierzyciele spółki z ograniczoną odpowiedzialnością nie będą mieć możliwości skutecznego egzekwowania swoich roszczeń z majątku spółki. W takich przypadkach art. 299 KSH przewiduje subsydiarną odpowiedzialność członków zarządu spółki. Przepis ten z jednej strony wprowadza pewnego rodzaju sankcję dla zarządu za niewłaściwe prowadzenie spraw spółki; z drugiej strony natomiast gwarantuje ochronę wierzycieli i pełne zaspokojenie ich roszczeń względem spółki.

W świetle art. 299 § 1 KSH, jeżeli egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, członkowie zarządu odpowiadają solidarnie za jej zobowiązania. Jedną z przesłanek odpowiedzialności członków zarządu z art. 299 KSH jest bezskuteczność egzekucji z majątku spółki. Zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie poglądem, pojęcie „bezskuteczności egzekucji” należy rozumieć szeroko jako niebudzącą wątpliwości nieściągalność wierzytelności od samej spółki. Innymi słowy, jako stan, w którym z okoliczności sprawy wynika niezbicie, że spółka nie ma majątku, z którego wierzyciel mógłby uzyskać zaspokojenie swojej należności (wyrok SN z 6 grudnia 2013 r., I CSK 54/13).

Wymagane jest, aby bezskuteczność egzekucji odnosiła się do całego majątku spółki, a nie tylko jego części. Nie jest jednak konieczne, aby wierzyciel wszczął i prowadził egzekucję – wystarczy bowiem, że okoliczności sprawy jednoznacznie wskazują na to, że majątek spółki w przypadku egzekucji nie pozwoliłby na uzyskanie zaspokojenia (wyrok SN z 25 marca 2015 r., II CSK 402/14).

Ciężar dowodowy w zakresie zaistnienia przesłanki bezskuteczności egzekucji z majątku spółki spoczywa na wierzycielu, zgodnie z ogólnymi zasadami procesowymi. Wierzyciel może wykazać tę okoliczność za pomocą wszelkich środków dowodowych. W praktyce najczęstszym dowodem bezskuteczności egzekucji z majątku spółki będzie postanowienie o umorzeniu postępowania egzekucyjnego właśnie z powodu jego bezskuteczności. Wymaga podkreślenia ugruntowane w doktrynie i judykaturze stanowisko, że w sytuacji, gdy egzekucja okazała się bezskuteczna – ponieważ wierzyciel w wyniku swojej opieszałości nie podjął egzekucji wobec spółki w momencie, gdy zaspokojenie z jej majątku było możliwe – członek zarządu będzie zwolniony od odpowiedzialności na podstawie art. 299 KSH.

Do innych środków dowodowych w sprawie bezskuteczności egzekucji przeciwko spółce przykładowo mogą należeć: wykaz majątku spółki, sporządzony w toku postępowania o wyjawienie majątku; postanowienie oddalające wniosek o ogłoszenie upadłości, jeżeli majątek niewypłacalnego dłużnika nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania; bilans spółki; księgi handlowe oraz wszelkie inne środki dowodowe.

W rezultacie należy w pełni zgodzić się z argumentacją Sądu Najwyższego przedstawioną w uzasadnieniu komentowanego postanowienia – zaniechanie przez wierzyciela spółki egzekucji z niektórych składników majątkowych spółki nie prowadzi do automatycznego zwolnienia członka zarządu od odpowiedzialności subsydiarnej na zasadzie art. 299 KSH. Jeśli w całości majątku spółki nie znajdują się żadne przedmioty majątkowe, z których byłoby możliwe zaspokojenie wierzycieli, przesłanka bezskuteczności egzekucji przeciwko spółce będzie spełniona. W tym zakresie sąd uwzględni całość okoliczności, oceniając je w świetle zgromadzonych w sprawie dowodów, a także zasad doświadczenia życiowego i logiki.

Katarzyna Kołodziej, adwokat w [gliwickim biurze Rödl & Partner](#)